

Παγκόσμιος Οικονομία

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1937 *

Ἡ ἀναζωογόνησις τῆς διεθνούς οἰκονομικῆς καταστάσεώς ἀπὸ μακροῦ συνεχιζομένη — ἀπὸ τετραετίας καὶ πλέον — ἐπιταχυνθεῖσα κατὰ τὸν ρυθμὸν αὐτῆς ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1936, ἔφθασε κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἰς τὰ ἀκρότατα ὕψη τῆς ἐπιδόσεως. Ἡ φάσις τὴν ὁποίαν διήνυσε ἡ παγκόσμιος οἰκονομία κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ 1937 χαρακτηρίζεται, ὑφ' ὄλων τῶν παρατηρητῶν τῆς διεθνούς οἰκονομικῆς ἐξελιξέως, διὰ τοῦ ἐν τῇ θεωρίᾳ τῶν οἰκονομικῶν κυμάνσεων χρησιμοποιομένου ὄρου «ὑπερεπίδοσις». Ὅπως δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν θεωρίαν καὶ τὰς σχετικὰς μέχρι τοῦδε παρατηρήσεις τὴν φάσιν τῆς «ὑπερεπίδοσεως» διεδέχθη ἐξασθένησις τῆς οἰκονομίας, ἄλλοτε ἐντονωτέρα — κρίσις — ἄλλοτε δ' ἡπιωτέρα — ὕφεις — οὕτω καὶ κατὰ τὴν σύγχρονον πραγματικότητα καὶ μάλιστα ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ὑπὸ ἀνασκόπησιν ἔτους 1937 εἶδομεν ἐκδηλουμένας τὰς πρώτας ἀντιδράσεις ἔναντι τῆς ὑπερενταθείσης παγκοσμίου οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

Ἡ ὑποστολὴ αὕτη τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἀνόδου τῆς οἰκονομίας δὲν εἶναι βεβαίως εἰσέτι παγκόσμιος οὔτε ἐν μεγάλῳ εἰς ὄλους τοὺς κλάδους τῆς οἰκονομικῆς διαδικασίας ἐξεδηλώθη μέτρῳ. Δὲν δυνάμεθα ἐπομένως νὰ ὀμιλῶμεν περὶ οἰκονομικῆς κρίσεως ἀλλὰ μᾶλλον περὶ ὑφέσεως περιορισθείσης εἰς ὠρισμένα τμήματα τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας (Η. Π. Α., Γαλλία), καθ' ὃν χρόνον ἕτερον τμήματα ἐπέδειξαν ὀλιγώτερα σημεῖα κοπώσεως (Μεγ. Βρετανία), ἐνῶ τέλος εἰς τινὰς χώρας ἢ ζωνῶν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐξακολουθεῖ ἀμείωτος (Γερμανία).

Τούτου ἕνεκα γενικὸν καὶ ἀγωνιώδες προβάλλει σήμερον τὸ ἐρώτημα: Ἡ ἐκδηλωθεῖσα ὑποστολὴ τοῦ ρυθμοῦ, ἐν τῇ παραγωγικῇ δράσει καὶ ταῖς συναλλαγαῖς, πρόκειται νὰ προσλάβῃ μείζονα ἔκτασιν καὶ ἔντασιν μεταδιδομένη διαδοχικῶς ἀπὸ χώρας εἰς χώραν καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς κλάδου εἰς τὸν ἕτερον ἢ θὰ ἐντοπισθῇ καὶ περιορισθῇ εἰς ὃ αὕτη μέτρον ἐξεδηλώθη, τῆς οἰκονομίας ἀπελευ-

* Πληροφορίαι καὶ στατιστικὰ δεδομένα ὀφείλονται εἰς: τὰς Ἐκθέσεις τοῦ Διοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Ἐμμ. Τσουδεροῦ, ἐπὶ τοῦ Ἰσολογισμοῦ τῆς Τραπεζῆς τῶν ἐτῶν 1936 καὶ 1937, τὸ δελτίον τῆς Société de Banque Suisse, τὸ δελτίον τῆς Berliner Handels-Gesellschaft, τῆς Reichs-Kredit-Gesellschaft, τὴν Revue Internationale d'Agriculture, Bulletin mensuel de Statistique de la S. D. N., Bulletin of the National City Bank N. Y., Institut für Konjunkturforschung Schriften.

θερουμένης ἐκ τῶν προσφάτων δυσμενῶν συνθηκῶν μὲ ἐλπίδας μάλιστα μιᾶς νέας καὶ ταχείας ἀναζωογονήσεως τῶν συναλλαγῶν καὶ τῆς παραγωγῆς;

Κατηγορηματικὴ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο θὰ ἦτο παράτολμος. Οὐχ ἦττον διὰ τῆς περαιτέρω κατὰ μέρος ἐπισκοπήσεως τῶν διαφόρων ἀπόψεων τῆς παγκοσμίου οἰκονομικῆς ζωῆς θὰ δυνηθῆ τις νὰ συναγάγῃ συμπεράσματα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πορείαν τῆς διεθνούς οἰκονομίας ἐν τῷ λίαν προσεχεῖ μέλλοντι. Ὅ,τι ἐν πάσει περιπτώσει θὰ ἦτο δυνατόν νὰ λεχθῆ ἀπὸ τοῦδε βασιίζεται εἰς τὴν διάγνωσιν τῶν αἰτίων καὶ τῆς φύσεως τῆς τελευταίας οἰκονομικῆς ἐντάσεως. Ἐὰν δεχθῶμεν, ὁμοῦ μεθ' ὄλων σχεδὸν τῶν ἐρευνητῶν τῆς οἰκονομικῆς κινήσεως, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἄνοδος τῶν τελευταίων ἐτῶν δὲν εἶναι ἀπλῶς μόνον τὸ ἀποτέλεσμα αὐτομάτων καὶ ἐλευθέρων οἰκονομικῶν ἀντιδράσεων ἀλλὰ ὀφείλεται εἰς τὴν διέγερσιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος διὰ μέσων τεχνητῶν, ὅπως οἱ τεράστιοι κρατικοὶ ἐξοπλισμοί, αἱ μεγάλαι κρατικαὶ παραγγελίαι καὶ ἐπενδύσεις, τὰ εἰς μεγάλην κλίμακα ἐκτελούμενα δημόσια ἔργα, ὁ οἰκοδομικὸς ὄργασμός, τότε καθίσταται προφανές, ὅτι ἐκ τῆς συμβολῆς τῶν ἀνωτέρω τεχνητῶν ὄρων ἐξαρτᾶται οὐσιωδῶς ἡ περαιτέρω πορεία τῆς οἰκονομίας.

Εἶναι ὅμως πλέον ἢ βέβαιον, καθὰ τοῦλάχιστον προκύπτουν ἐξ ἐνός βλέμματος τὸ ὁποῖον θὰ ρίψῃ τις εἰς τὸν διεθνῆ πολιτικὸν ὀρίζοντα, ὅτι οἱ ἀπαριθμηθέντες παράγοντες θὰ παίξουν ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη χρονικὸν διάστημα πρωτεύοντα ρόλον εἰς τὴν διεθνῆ οἰκονομικὴν ζωὴν. Ὅ,τι ἐπομένως εἶναι πιθανώτερον νὰ ἀναμένῃ τις εἶναι, ὅτι μετὰ τὴν πρόσκαιρον ἀνάπαυσιν ἐκ τῆς προηγηθείσης ὑπερεντάσεως καὶ ἕτερος παλμὸς θὰ ὤθῃσῃ ἐπὶ τὰ πρόσω καὶ πρὸς τὰ ἄνω τὴν παγκόσμιον οἰκονομικὴν δραστηριότητα. Καὶ αὕτῃ μὲν εἶναι ἡ αἰσιόδοξος ἄποψις. Κατ' ἄλλας ὅμως ἀντιλήψεις, ἀπαισιόδοξους αὐτὴν τὴν φοράν, αἱ δυνάμεις αἱ ὁποῖαι συνετέλεσαν εἰς τὴν προώθησιν τῆς οἰκονομίας μέχρι τῆς προσφάτου ἀνθήσεως φαίνονται καμπτόμεναι. Τὴν, κατὰ τὸν ἀναπότρεπτον οἰκονομικὸν ρυθμὸν, πρώτην τοιαύτην ἐξάντλησιν πρόκειται νὰ ἐπακολουθήσῃ πράγματι οἰκονομικὴ κρίσις, εἰς τὰ πρόθυμα τῆς ὁποίας εὐρισκόμεθα. Συνιστοῦν δὲ οἱ φοβούμενοι τὴν τοιαύτην δυσμενῆ ἐξέλιξιν τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν λῆψιν ἀπὸ τοῦδε παντοίων μέτρων διὰ τῶν ὁποίων, προλειαινομένου τοῦ ἐδάφους τῆς ὑποχωρήσεως, θὰ διέλθῃ ἡ παγκόσμιος οἰκονομία τὸν ἐπιφυλασσόμενον κλυδωνισμὸν ὀλιγώτερον ἐπωδύνως.

Οἰαδήποτε καὶ ἂν ἀποδειχθῆ ἡ ἀλήθεια, εἶναι ἐν πάσῃ περιπτώσει πρόδηλον, ὅτι κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἡ παγκόσμιος οἰκονομία εἰσῆλθεν εἰς κρίσιμον καμπήν. Ἐξετάσωμεν ἤδη τὸ σχῆμα κατὰ τὸ ὁποῖον ἐξετυλίχθησαν τὰ διάφορα οἰκονομικὰ γεγονότα κατὰ τὸ ὑπὸ κρίσιν ἔτος 1937.

Βιομηχανικὴ παραγωγή. — Ἡ παγκόσμιος βιομηχανικὴ παραγωγή ἐσημείωσε κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος μεγίστην ἐπίδοσιν. Ὁ γενικὸς

δείκτης κατὰ τὸ πρῶτον ἐννεάμηνον τοῦ 1937 ἀνῆλθε (μέσος ὄρος) εἰς 127.6 (1928=100), εἶναι δηλαδή κατὰ 11.4 % ἀνώτερος τοῦ ἀντιστοίχου μέσου ὄρου τοῦ δείκτου τοῦ ἔτους 1936 καὶ κατὰ 19 % ὑπεράνω τῆς μεγίστης παραγωγῆς τῆς περιόδου 1927—1929.

Ἐξετάζοντες τὴν διαδρομὴν τοῦ δείκτου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἔτους διαπιστοῦμεν τὴν διὰ πρώτην φοράν σημειωθείσαν κατὰ τὸ 1937, κατόπιν τῆς ἀπὸ τετραετίας συνεχιζομένης σταθερᾶς αὐξήσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ὅχι μόνον ἐπιβράδυνσιν τῆς αὐξήσεως ἀλλὰ καὶ σημαντικὴν ὑποχώρησιν. Οὕτως ὁ σχετικὸς δείκτης τῆς παγκοσμίου βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἀνεληθὼν τὸν Μάϊον εἰς 131 (maximum) ὑπεχώρησε τὸν Σεπτέμβριον εἰς 124.

Ὁ ρυθμὸς ὅμως κατὰ τὸν ὁποῖον κλιμακοῦται ἡ ἀνέλιξις τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος διαφορίζεται ὡς πρὸς τὰς καθ' ἕκαστον χώρας καὶ δεικνύει διάφορον κατὰ χώρας βιομηχανικὴν δυναμικότητα. Πράγματι δὲ ἐνῶ ἡ αὐξήσις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς εἶναι φαινόμενον καθολικὸν καὶ παγκόσμιον τοῦ λήξαντος ἔτους, ἀντιθέτως ἡ ἐπακολουθήσασα ὑφῆσις περιορίζεται εἰς ὀλίγας μὲν ἀλλὰ σπουδαίας χώρας, μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ Η. Π. Α., ἡ Γαλλία καὶ τὸ Βέλγιον. Εἰδικώτερον ὅσον ἀφορᾷ τὴν Γαλλίαν δέον νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ χώρα αὕτη δὲν εἶχε κατορθώσῃ ν' ἀπελευθερωθῆ παντελῶς τῆς τροχοπέδης μιᾶς συνεχοῦς καὶ λανθανούσης μορφῆς ὑφέσεως, μόνον δ' ἐπὶ βραχὺ διάστημα τοῦ λήξαντος ἔτους ἐγνώρισεν ὥρας ἀναζωογονήσεως.

Ἀντιθέτως εἰς ἄλλας χώρας, ὅπως ἡ Γερμανία, Ἰαπωνία, Σουηδία, Αὐστρία, Πολωνία, ἡ ἀνοδος συνεχίζεται. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Μεγάλην Βρετανίαν ἡ ἐκδήλωσις τῆς ὑφέσεως οὐσιωδῶς ὑπολείπεται τῆς βαρύτητος μεθ' ἧς αὕτη ἐξεδηλώθη ἐν Η. Π. Α.

Προκειμένου περὶ τῶν Η. Π. Α., ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν τὴν τεραστίαν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποίαν ἡ γιγαντιαία αὕτη οἰκονομία ἀσκεῖ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας καὶ τῶν λοιπῶν χωρῶν καὶ ἐπομένως δὲν ἀντενδείκνυται ἡ κάπως διεξοδικωτέρα ἐξέτασις τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν αἵτινες ἐπεκράτησαν εἰς τὴν χώραν ταύτην.

Αἱ Η. Π. Α. εἶναι τὸ ἐπίκεντρον τῆς τελευταίας οἰκονομικῆς διαταραχῆς. Τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο εἶναι ἐν τοσοῦτῳ περιεργότερον, καθ' ὅσον ἡ οἰκονομικὴ ἀναζωογόνησις ἤρχισεν εἰς τὰς Η. Π. Α. κατὰ τὰ ἔτη 1935)36, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν ὅπου ἡ ἀναζωογόνησις διατηρεῖται ἀπὸ πενταετίας. Ἡ ἐντὸς βραχέος σχετικῶς χρονικοῦ διαστήματος οἰκονομικὴ ἀνάρρωσις ἐν Ἀμερικῇ χαρακτηρίζεται ἀπὸ μεγάλας ὑψώσεως τιμῶν, μισθῶν καὶ κόστους καθὼς ἐπίσης καὶ ἀπὸ παντοειδεῖς κερδοσκοπικὰς τάσεις. Κατὰ πολὺ ὅμως συνετέλεσεν εἰς τὴν ταχεῖαν ἀναζωογόνησιν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ εὐχέρεια τῆς διαθέσεως τῶν σχηματιζομένων ἀποθεμάτων ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ μεγάλαι ἀγοραὶ τῆς ἀγγλικῆς πολεμικῆς βιομηχανίας.

Αἱ πρῶται ἀμφιβολίαι ὡς πρὸς τὴν συνέχισιν τῆς ἀμερικανικῆς εὐημερίας ἐξεδηλώθησαν κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1937 διὰ τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν, ἣτις ἐπῆλθεν ὡς ἀντίδρασις κατὰ τῶν κερδοσκοπικῶν ἰδίᾳ ὑπερβολῶν. Τὰς ἀμφιβολίας καὶ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς δυσπιστίας ἐνίσχυσαν ἔτι περισσότερο διεθνή πολιτικὰ γεγονότα, πρὸ παντὸς δὲ ἡ ἐν Ἑλπίδι Ἀνατολῆς σύρραξις. Εἰς πάντα ταῦτα δέον νὰ προστεθῶσιν αἱ αὐξουσαι φροντίδες λόγῳ τῆς σοβαρωτάτης αὐξήσεως τῶν δημοσίων χρεῶν καὶ αἱ συνέπειαι τῆς ἀμερικανικῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία κατὰ τρόπον σπασμωδικὸν ἐταλαντεύετο μεταξὺ τῆς τάσεως πρὸς ἠϋξημένην ρευστότητα καὶ περιοριστικῶν μέτρων — sterilisation de l'or, αὐξήσις καλύμματος τῶν Reserve Banks, μείωσις τῶν πιστώσεων διὰ χρηματιστηριακὰς συναλλαγὰς κ. ἄ. — Αἱ συνεχεῖς ἐξ ἄλλου, ἐργατικῆς φύσεως, ἀνωμαλίας συνέβαλλον εἰς προσθέτους διὰ τὴν οἰκονομίαν ἀνησυχίας. Αἱ ἐπιτευχθεῖσαι αὐξήσεις ἡμερομισθίων, αἱ ὁποῖαι ἐπῆυξήσαν τὴν ἐκ τῶν νέων κοινωνικῶν μέτρων ἐπιβάρυνσιν τοῦ κόστους, συνδυαζόμεναι πρὸς μίαν πολιτικὴν ἐχθρὰν πρὸς τὸ κεφάλαιον ἐπηρεάσαν οὐσιωδῶς τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς.

Ἀποτέλεσμα τῶν ἐκτεθέντων αἰτίων ὑπῆρξεν ἡ δημιουργία, ἀνασταλτικῆς τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, τάσεως ἐκδηλωθείσης διὰ μείωσεως τοῦ ὄγκου τῶν προαγορῶν καὶ τοῦ σχηματισμοῦ ἀποθεμάτων, τὰ ὁποῖα μέχρι τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1937 ἀπερροφῶντο κανονικῶς καὶ ταχέως ὑπὸ τῆς ἀγορᾶς ἀμερικανικῆς καὶ διεθνοῦς. Τὸ ἀντίρροπον τοῦτο ρεῦμα ἔσχε περαιτέρω ἀντίκτυπον ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βιομηχανικῶν παραγγελιῶν ὅστις ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1937 ἠλαττώθη σημαντικῶς.

Εἰς τὴν ἐξάπλωσιν γενικωτέρου πνεύματος ἀπαισιοδοξίας συνέβησεν οὐχὶ ὀλιγώτερον καὶ ἡ ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπελθοῦσα χρηματιστηριακὴ κρίσις, ἐκ τῶν ἐντατικωτέρων, τὰς ὁποίας ἐγνώρισε ἡ ἀμερικανικὴ οἰκονομία καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ἡ Wall Street ἐγνώρισε καὶ πάλιν τὰς σκοτεινὰς ἡμέρας τοῦ 1929.

Ἐὰν καὶ δὲν πρέπει νὰ παραγνωρῶσιν κανεὶς τὴν σπουδαιότητα τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων αἰτίων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν, ὀφείλει ὅμως ἐξ ἄλλου νὰ ὑπολογίσῃ ἐπὶ τῶν δυνάμεων τὰς ὁποίας ἐγκλείει ἡ ἀμερικανικὴ οἰκονομία, αἵτινες δύνανται νὰ δράσουν πρὸς κατανίκησιν τῆς σημερινῆς δυσπραγίας. Ὡς παράδειγμα δύναται νὰ προσαχθῇ ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον ἀμέσως ἀντέδρασε ἡ χαλυβοβιομηχανία, ἣτις ἐπέτυχε νὰ μείωσῃ τὴν δυναμικότητα τῆς ἐκμεταλλεύσεως μεταξὺ Ἀπριλίου καὶ Δεκεμβρίου 1937 ἀπὸ 92 % εἰς 20 %.

Ἔργασια. — Ἡ ἀγορὰ ἐργασίας, ἐν ἀμέσῳ ἐξαρτήσῃ τελοῦσα πρὸς τὴν γενικὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα, παρουσιάζει σημαντικὴν καὶ συνεχῆ βελτίωσιν μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου 1937. Ἐπραγματοποιήθη δὲ ὄχι μόνον ἀξιόλογος περιορισμὸς τῆς ἀνεργίας ἀλλὰ καὶ πρόσθετος αὐξήσις τῆς ἀπασχολήσεως ἐργατικῶν χειρῶν. Τοι-

ουτοτρόπως ἐνῶ παρὰ πᾶσαν ἐλάττωσιν τῆς ἀνεργίας, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀνώτερος κατὰ πολὺ τῶν τοῦ 1929, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπασχολουμένων ἐργατικῶν χειρῶν ἔφθασε, εἰς τινὰς δὲ χώρας καὶ ὑπερέβη, τὸν ἀριθμὸν τοῦ 1929.

Ἔπεται γενικὸς πίναξ ἀνεργίας εἰς ἑκατομμύρια ἀνέργων διὰ 32 χώρας.

Παγκόσμιος ἀνεργία

(Μέσα ἔτους)

Ἔτη	1928	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Ἐκατομ. ἀνέργων	7.8	26.8	27.6	21.4	19.4	16.4	12.5 περίπου

Εἰδικώτερον ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων περιορίσθη μεταξὺ 1936 καὶ 1937 κατὰ 286 χιλιάδας· ἀντιθέτως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπασχολουμένων ἐργατῶν ηὐξήθη κατὰ 518 χιλιάδας. Εἶναι προφανές ὅτι ἡ ζήτησις ἐργασίας δὲν ἱκανοποιεῖται μόνον ἀπὸ τὴν στρατιὰν τῶν ἀνέργων ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν νέον πληθυσμὸν τῆς χώρας μὲ ἀποτέλεσμα τὸ φαινόμενον μιᾶς μονίμου ἀνεργίας.

Ἀνάλογον εἰκόνα παρέχουν δεδομένα ἀφορῶντα τὰς Η. Π. Α., ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων — πλὴν τῶν εἰς δημόσια ἔργα ἀπασχολουμένων — ἦτο κατὰ Μάρτιον 1937 4.887.000 ἔναντι 14.984.000 τὸν Μάρτιον 1933 καὶ 1.054.000 τὸν Μάρτιον 1929.

Ἡ περιγραφεῖσα εὐνοϊκὴ ἀποψις διὰ τὴν ἀγορὰν ἐργασίας ἤλλαξε ἐλαφρῶς χροιάν ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ ἐντεῦθεν, ὅποτε λόγῳ τῆς γενικωτέρας χαλαρώσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων ἤρχισεν ἐκ νέου ν' αὐξάνη.

Παγκόσμιος γεωργία. — Ἡ θέσις τῶν δημητριακῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων, ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἀγορᾷ γεωργικῶν προϊόντων, ἐβελτιώθη οὐσιωδῶς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος τόσον ἀπὸ ἀπόψεως παραγωγῆς καὶ ἀποθεμάτων ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως τιμῶν.

Ἡ παγκόσμιος παραγωγή σιτηρῶν, ἡ ὁποία εἶχε μειωθῆ κατὰ τὸ 1936, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1935, ηὐξήθη ἐκ νέου κατὰ τὸ 1937. Ἔπεται σχετικὸς πίναξ.

Παγκόσμιος παραγωγή δημητριακῶν

(Εἰς ἑκατομ. μετρ. στατήρων)

Ἔτη	σίτος	σίκαλις	βρώμη	κριθὴ
1935	970	246	492	341
1936	958	228	416	319
1937	1027	227	477	328

Παρὰ τὴν σημαντικὴν αὐξήσιν τῆς παγκοσμίου σιτοπαραγωγῆς τὰ ἀποθέματα σίτου εἰς τὴν διεθνή ἀγορὰν ὑπεχώρησαν ἀπὸ 17 ἑκατομμ. τόννων τῷ 1933 (maximum) εἰς 2.5 ἑκατ. τόννων περὶ τὰ μέσα 1937. Ἡ ἐλάττωσις αὕτη εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνταθεί-

σης συζητήσεως ἀλλὰ καὶ τῆς μειωμένης παραγωγῆς τῶν τελευταίων ἐτῶν — πλὴν τοῦ 1937.

Ἡ ἠϋξημένη ζήτησις ἔσχεν ὡς περαιτέρω ἀποτέλεσμα τὴν ἰσχυρὰν ὑψωσιν τῶν τιμῶν, ἰδιαιτέρως δὲ τοῦ σίτου, τοῦ ὁποίου ἡ τιμὴ ἐν Winnipeg ἦτο κατὰ τὰ μέσα Δεκεμβρίου 1937 138 ½ cents, ἔναντι 122 ¼ (Δεκέμβριος 1936) καὶ 85 3)8 (Δεκέμβριος 1935).

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἀνωτέρω, ἡ ἀγορὰ ἐτέρων σημαντικῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων ἀποτελούντων πρῶτην ὕλην διὰ βιομηχανικὰς ἐπεξεργασίας, ὅπως ὁ βάμβαξ, τὸ καουτσούκ, τὰ ἔρια, ἐπηρεασθεῖσα ἐκ τῶν διακυμάνσεων τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος παρουσίασε ἰσχυρὰς μεταπτώσεις. Περὶ τῶν κινήσεων τῶν τιμῶν τῶν πρῶτων ὑλῶν θὰ γίνῃ λόγος κατωτέρω.

Διεθνῆς ἐμπορικὴ κίνησις. — Ἡ ζωνρότης εἰς τὰς διεθνεῖς ἐμπορικὰς ἀνταλλαγὰς, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχή, κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1936, συμπίπτει πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐντάσεως τῆς διεθνούς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, συνεχίσθη μὲ αὐξοῦντα ρυθμὸν καὶ κατὰ τὴν πρῶτην ἐξαμηνίαν τοῦ 1937, εἰς βαθμὸν ὥστε ὁ ὄγκος τῶν ἀνταλλαγῶν νὰ προσεγγίξῃ τὰς ἀνταλλαγὰς τῆς τελευταίας περιόδου εὐημερίας τοῦ 1929. Ἡ πρόοδος αὕτη τοῦ διεθνούς ἐμπορίου ἀποκτᾷ πολὺ περισσοτέραν σημασίαν, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῆς ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν χωρὶς νὰ διευκολυνθῇ αὕτη ἀπὸ μέτρα ἐμπορικῆς πολιτικῆς.

Ἐξετάζοντες τὴν λαβοῦσαν χώραν ἀναζωογόνησιν τῶν διεθνῶν ἀνταλλαγῶν, μὲ προοπτικὴν τῆς μελλοντικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως, ὀφείλομεν νὰ μὴ παρίδωμεν, ὅτι αἱ δυνάμεις αἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον ταύτην ἤρχισαν ἀπὸ τινος ν' ἀτονοῦν. Κατὰ τὸ δεύτερον ἐξάμηνον τοῦ 1937 ὁ ρυθμὸς τῆς οἰκονομικῆς κινήσεως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν χωρῶν τινῶν, ἰδιαιτέρως τῶν Η. Π. Α., ἐμφανίζεται ἐν ὑφέσει. Ἐπιπροσθέτως ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῶν χωρῶν παραγωγῆς πρῶτων ὑλῶν ἠλαττώθη λόγῳ μειώσεως τῶν εἰσαγωγικῶν ἀναγκῶν τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν καὶ τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν τῶν πρῶτων ὑλῶν. Ἐὰν δὲ ἡ πτώσις αὕτη τῶν διεθνῶν τιμῶν παραταθῇ ἐπὶ τι ἀκόμη χρονικὸν διάστημα δημιουργεῖται ὁ κίνδυνος διασαλεύσεως τῆς ἰσορροπίας τῶν εἰσοδημάτων μεταξὺ γεωργικῆς καὶ βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ἡ ὑπαρξίς τῆς ὁποίας εἶναι ἀναγκαία τόσον ἐν τῇ ἐθνικῇ ὅσον καὶ ἐν τῇ διεθνεί οἰκονομίᾳ.

Οἱ ἀριθμοὶ τοὺς ὁποίους ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μας, ἀφορῶντες τὸ ἐμπόριον 52 χωρῶν, ἀπηχοῦν τὴν κατὰ τὸ γ' τρίμηνον τοῦ ἔτους χαλάρωσιν, κατὰ ποσοστὸν 0.8 %, τοῦ ὄγκου τοῦ διεθνούς ἐμπορίου, ἀντιθέτως καὶ πρὸς τὴν τάσιν τῆς ἐποχῆς. Ὁ δείκτης πάντως τοῦ διεθνούς ἐμπορίου διὰ τὴν γ' τριμηνίαν εἶναι κατὰ 26.7 % ἀνώτερος τῆς ἀντιστοίχου περιόδου τοῦ 1936. Ὁ αὐτὸς δείκτης, τοῦ ὄγκου τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν, ἦτο κατὰ τὴν πρῶτην τριμηνίαν τοῦ 1937 κατὰ 20.6 %, τὴν δὲ β' τριμηνίαν κατὰ 33.5 % ἀνώτερος τῶν αὐτῶν περιόδων τοῦ 1936.

Εἰδικωτέρα ἐξέτασις τῆς θέσεως τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου ἔναντι ἐτέρων ἐκδηλώσεων τῆς παγκοσμίου οικονομικῆς δραστηριότητος ἄγει εἰς ἐνδιαφέροντα συμπεράσματα.

Ἐν πρώτοις τὸ γεγονός ὅτι ἡ οικονομικὴ δραστηριότης τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν χωρῶν εἶχε ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου ἐπάγεται τὴν διαπίστωσιν, ὅτι ὀλίγον ἐνδιαφέρει τὴν παγκόσμιον οικονομίαν ἂν αἱ καθ' ἕκαστον ἐθνικαὶ οικονομίαι εὕρισκονται ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς ἐλευθέρως ἢ διευθυνομένης οικονομίας. Ἡ παρατήρησις αὕτη ἔχει ἰσχὺν ἔναντι τῶν ἰσχυρισμῶν, κατὰ τοὺς ὁποίους αἱ διευθυνόμεναι οικονομίαι προάγονται ἀναλώμασι τῶν ἐλευθέρων οικονομιῶν. "Ὅ,τι πρὸ παντὸς ἔχει σημασίαν εἶναι ἡ ἔντασις τῶν ἀγοραστικῶν ἀναγκῶν ἐκάστης ἐθνικῆς οικονομίας, ἡ ἐκδηλουμένη εἰς τὴν σφαῖραν τῆς παγκοσμίου οικονομίας. Αἱ παραγωγικαὶ πρώτων ὑλῶν χώραι ἔχουν συμφέρον ὅπως ἡ ζήτησις αὕτη παραμένῃ σταθερὰ ἢ αὐξάνῃ, δεδομένου ὅτι ἐκ τῆς τοιαύτης σταθερότητος ἐξαρτῶνται αἱ δυνάμεις τῆς οικονομικῆς αὐτῶν ἰσορροπίας. Τό γέ νῦν ἔχον ὅμως τὸ κύμα τῆς ἀσταθείας ἐκπέμπεται ἀπὸ τὰς Η. Π. Α. καὶ ἄλλας ἐλευθέρως οικονομίας, μὲ ἀθέβαιον οικονομικὸν προσανατολισμόν, ἔναντι ἄλλων χωρῶν αἵτινες ἔχουν προσδιορίσῃ ἀκριθέστερον τὰς ἀνάγκας των.

"Ἄξιον ὡσαύτως παρατηρήσεως εἶναι τὸ φαινόμενον, καθ' ὃ ἐνῶ ὁ ὄγκος τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου ἔφθασε τὰ ἐπίπεδα τοῦ 1929, ἡ παγκόσμιος παραγωγή ὑπερέβη κατὰ 18.6 % τὴν τοῦ ἔτους 1929, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη τῆς οικονομικῆς ἀνόδου συμβαίνοντα, ὁπότε ὁ ὄγκος τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου ηὔξανετο ταχύτερον ἀπὸ τὸν ὄγκον τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Ἡ ἐξήγησις τῆς ἀντιθέσεως ταύτης δέον νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὴν τάσιν τῶν καθ' ἕκαστον ἐθνικῶν οικονομιῶν, αἱ ὁποῖαι παράγουν κυρίως δι' ἑαυτὰς ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῆς αὐταρκείας χωρὶς νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν, εἰς ὃν κατὰ τὸ παρελθὸν βαθμόν, ὡς βάσις ἢ ἀρχὴ τῆς ἀποδοτικότητος ἢ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς καταμερισμοῦ τῆς παραγωγῆς.

Ἡ κίνησις τῶν τιμῶν. — Ἡ ἀνιούσα κίνησις τῶν διεθνῶν τιμῶν κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ λήξαντος ἔτους ἀπηχεῖ τὴν ἐπίδρασιν μιᾶς προσκαίρου ἀλλὰ σοβαρᾶς διαταράξεως τῆς προσφορᾶς καὶ ζήτησεως, ὀφειλομένης εἰς λόγους τεχνικοῦς τῆς παραγωγῆς, κυρίως ὅμως εἰς τὰς κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην ἐκδηλωθείσας ἄκρας κερδοσκοπικὰς τάσεις. Τὸ ἰσχυρὸν αὐτὸ ἀνατιμητικὸν ρεῦμα ἤθελεν ἴσως διατηρηθῇ ἐπὶ μακρότερον χρονικὸν διάστημα, ἐὰν μάλιστα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐκτὸς τῶν κερδοσκοπικῶν τάσεων ὑπεθάλλετο καὶ ἀπὸ πεπλανημένας προβλέψεις ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀνεφοδιασμόν τῆς διεθνοῦς οικονομίας διὰ βιομηχανικῶν ὑλῶν, ἂν μὴ ἀναστροφή ἀπότομος τῆς οικονομικῆς τάσεως, ἀπροσδόκητος διὰ τοὺς περισσοτέρους παρατηρητάς, ἐξεδηλοῦτο ἐν ταῖς Η. Π. Α.

Ἡ ἔναρξις τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου, ἐποχῆς δηλαδή καθ' ἣν προειδοποιητικαὶ δηλώσεις τῆς ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως καὶ φῆμαι περὶ ὑποβίθασμοῦ τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ, ἐνέσπειρον τὸ πνεῦμα τῆς δυσπιστίας καὶ ἐδημιούργησαν τὴν ψυχολογικὴν ἀτμοσφαῖραν τῆς καταπτώσεως.

Ὁ δείκτης τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν, ὁ καταρτιζόμενος ὑπὸ τοῦ Institut für Konjunkturforschung, μὲ βάσιν τὸ ἔτος 1929 = 100, ἐκυμαίνεται περὶ τὰ τέλη Μαρτίου καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου, περὶ τὰ 81.6, ὑποβίθασθεις εἰς 68 ἀρχομένου τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου. Καὶ ὁ μὲν γενικὸς οὗτος δείκτης ἀντανεκλᾷ τὴν καθολικὴν κίνησιν τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν. Εἰδικωτέρα ὁμῶς διερεῦνησις τῆς ἐξελίξεως τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων κατὰ κατηγορίας, δεικνύει ὅτι αἱ τιμαὶ τῶν εἰδῶν διατροφῆς — σίτος, ἕτερα γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἶδη ἀμέσου καταναλώσεως — ὑψωθεῖσαι σημαντικῶς, διετηρήθησαν σταθερώτερον εἰς τὰ ὑψηλὰ ἐπίπεδα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς τιμὰς τῶν π ρ ὶ ὦ ὦ ὑλῶν βιομηχανικῆς — πλὴν τοῦ σιδήρου, ἀνθρακος καὶ πετρελαίου — ἢ γεωργικῆς προελεύσεως, αἵτινες ἀντανεκλῶσι σαφέστερον τὴν οἰκονομικὴν παλινδρόμησιν. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν τιμῶν ἐκάμφθησαν περισσότερο αἱ τιμαὶ τῶν γεωργικῶν εἰδῶν τῶν ἀποτελούντων πρώτην ὑλὴν διὰ βιομηχανικὰς χρησιμοποίησεις (καουτσούκ - βάμβαξ). Οὕτως ἐνῶ αἱ τιμαὶ τῶν πρώτων ὑλῶν βιομηχανικῆς προελεύσεως διατηροῦνται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον περὶ τὰ ἐπίπεδα τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους, ὁ δείκτης τῶν τιμῶν πρώτων ὑλῶν γεωργικῆς προελεύσεως κατῆλθε κατὰ 30 % περίπου καὶ κυμαίνεται ἤδη περὶ τὰ ἐπίπεδα τοῦ Ὀκτωβρίου 1935.

Αἱ ἐντὸς τοῦ 1937 ἐκδηλωθεῖσαι εἰς τὸ πεδῖον τῶν τιμῶν ἀντιδράσεις, αἵτινες ἀνωτέρω περιεγράφησαν, ἔχουν ὡς γενεσιουργὰ αὐτῶν αἴτια ἐσφαλμένας ἐκτιμήσεις τῆς διεθνοῦς ἀνατιμητικῆς κερδοσκοπίας. Ἐσφαλμένας ἐκτιμήσεις ἀναγομένας τόσον εἰς τὸν τύπον τῆς ἀναζωογονήσεως τοῦ λήξαντος ἔτους, ἥτις ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀνοδὸν τοῦ 1929, ἐβασίζετο κυρίως ἐπὶ τῶν κρατικῶν ἀνεφοδιασμῶν καὶ ἐπενδύσεων, ὅσον καὶ εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ παραγωγή τῶν πρώτων ὑλῶν ἀντιμετωπίσασα εὐχερῶς τὰ τεχνικὰ ἐμπόδια κατῶρθωσε ταχέως νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς τὴν ζήτησιν. Τὰ ὑψίπεδα ἐπομένως, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχον φθάσῃ αἱ τιμαὶ ἦσαν ἄκρως ὀλισθηρὰ καὶ δὲν ἐχρειάζετο παρὰ ἐλαφρὰ ὤθησις διὰ νὰ κλονισθῇ τὸ ὅλον σύστημα. Ὁ κλονισμὸς ἤρξατο εἰς τὰς Η. Π. Α., καὶ δεδομένου τοῦ πρωτεύοντος καὶ ἀποφασιστικοῦ ρόλου τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας ταύτης καὶ ἐπὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου, ἡ ὑποτιμητικὴ τάσις δὲν ἐβράδυνε νὰ μεταδοθῇ καὶ εἰς τὰς ἐντεῦθεν τοῦ Ἀτλαντικοῦ μεγάλας ἐθνικὰς οἰκονομίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ Μεγάλη Βρετανία καὶ ἡ Γαλλία ἠσθάνθησαν περισσότερο τὸν ἀντίκτυπον.

Τέλος ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι παρὰ τὰς λαβούσας χώραν διακυμάνσεις, αἱ τιμαὶ ἐν τῷ συνόλῳ των θεωρούμεναι ἐκινήθησαν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐπὶ στάθμης ἀνωτέρας τῆς τοῦ 1936.

Νομισματικά καὶ συναλλαγματικά ζητήματα. — Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἀλλεπαλλήλους νομισματικὰς καὶ συναλλαγματικὰς διαταραχάς, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἔπληξαν τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν, τὸ λήξαν ἔτος ἐμφανίζει ἀπὸ τῆς συναλλαγματικῆς του πλευρᾶς ἀξιοσημεῖωτον σταθερότητα.

Ἐξαιρέσει τοῦ γαλλικοῦ φράγκου, οὐδενὸς ἄλλου νομίσματος αἱ διακυμάνσεις ὑπερέβησαν τὸ 1-2 % περίξ τῆς διαμορφωθείσης ἀπὸ τοῦ 1936 συναλλαγματικῆς του τιμῆς. Τὸ γεγονός αὐτὸ θὰ φανῆ ἐκ πρώτης ὄψεως ἰδιαιτέρως παράδοξον, πρὸ παντὸς ἐὰν ἐνθυμηθῆ κανεὶς τὰς συνεχεῖς συζητήσεις αἱ ὁποῖαι ἔλαθον χώραν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπὶ τῶν νομισματικῶν ζητημάτων καὶ τὴν διαρκῆ ἀνησυχίαν ἣτις ἐκυρίευσεν εἰς τὴν παγκόσμιον νομισματικὴν σφαῖραν.

Ἡ ἀνησυχία αὕτη ἐπήγασεν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπὸ τὰς ἐπανειλημμένας ὑποτιμήσεις τοῦ γαλλικοῦ φράγκου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ τὰς σπασμωδικὰς μετακινήσεις τῶν ρευστῶν κεφαλαίων τὰς ἐπηρεαζόμενας ἀπὸ φήμας περὶ ρυθμίσεως τοῦ ὄγκου τοῦ κυκλοφοροῦντος χρυσοῦ (*manipulation de l'or*).

Θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἰδιαιτέρως ἡ ἐξέλιξις τοῦ γαλλικοῦ γράγκου τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν τὸ κέντρον ὅλως ἐξαιρετικῶν ἀνωμαλιῶν.

Τὸ νόμισμα τοῦτο διετηρήθη μέχρι τοῦ Μαρτίου 1937 εἰς τὰ 70 % τῆς παλαιᾶς του ἰσοτιμίας, σχέσεως καθορισθείσης κατὰ τὴν εὐθυγράμμισιν τοῦ γαλλικοῦ φράγκου τὸν Σεπτέμβριον 1936. Κατὰ τὴν ἀνοιξιν ὅμως τοῦ λήξαντος ἔτους ἤρχισε περίοδος νέας πιέσεως ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ φράγκου, ἣτις καταλαμβάνει τοὺς ἐπομένους μέχρι τοῦ φθινοπώρου μῆνας. Ἡ αἰτία τῆς ἐξασθενήσεως ταύτης δέον νὰ ἀναζητηθῆ εἰς τὴν δυσπιστίαν τῶν κατόχων γαλλικῶν φράγκων ἔναντι τῆς ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως ἀκολουθουμένης οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς.

Κατὰ τὰ τέλη Ἰουνίου, ὅτε ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἐξηναγκάσθη εἰς παραίτησιν, ἡ τιμὴ τοῦ γαλλικοῦ φράγκου εἶχε φθάσει μέχρι τοῦ κατωτάτου ὀρίου τὸ ὁποῖον εἶχε καθορισθῆ ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς 1-10-36 δηλαδὴ εἰς τὰ 65,6 % τῆς παλαιᾶς του ἰσοτιμίας.

Ἡ νέα κυβέρνησις εὐρέθη εὐθύς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ἀνάγκην διὰ τοῦ νόμου τῆς 1ης Ἰουλίου 1937, νὰ ἄρῃ τὸν φραγμὸν αὐτὸν τοῦ γαλλικοῦ νομίσματος προστεθέντος κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐλευθέρων νομισμάτων.

Οὐχ ἦττον ὅμως διὰ τῆς μεταβολῆς ταύτης δὲν κατηργήθη τὸ «κεφάλαιον ἰσορροπήσεως».

Ἐπετεύχθη τοιουτοτρόπως, ὑπὸ τὸ νέον νομισματικὸν καθεστῶς, νὰ διατηρηθῆ ἡ τιμὴ τοῦ φράγκου εἰς τὰ 56 — 58 % τῆς παλαιᾶς του ἰσοτιμίας ἐπὶ θυσίᾳ σημαντικοῦ μέρους τοῦ εἰς χρυσὸν ἀποθέματος τῆς Τραπεζῆς τῆς Γαλλίας. Τὸν Σεπτέμβριον ὅμως νέον κῦμα δυσπιστίας καὶ ἐξόδου κεφαλαίων ἐξέσπασεν ἐπὶ τῆς γαλλικῆς οἰκονομίας συνεπιφέρον πτώσιν τοῦ, ἀσθενῶς ὑπὸ τοῦ κεφαλαίου ἰσορροπήσεως (*fonds d'égalisation*) ὑπερασπιζομένου, νομίσματος μέ-

χρι τῶν 50 % τῆς παλαιᾶς του ἰσοτιμίας, δηλαδή 147 φρ. κατὰ λίραν στερλίναν.

Εἰς τὸ νέον τοῦτο ἐπίπεδον ἐπανεῦρε κατὰ τὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1937 τὸ γαλλικὸν νόμισμα ἡρεμίαν τινά. Ἐπανήρχισε δὲ καὶ ἡ εἰσροὴ χρυσοῦ, ὀφειλομένη ἐν μέρει μὲν εἰς τὴν ἐν Ἀμερικῇ ὕφεισιν καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἀπορρέουσαν ἐπανάκαμψιν τῶν κεφαλαίων εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐν μέρει δὲ εἰς τὸν κατευνασμὸν τῶν ἐσωτερικῶν πολιτικῶν συνθηκῶν τῆς Γαλλίας.

Ὅσον ἀφορᾷ ἤδη εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ἐν τῷ μέλλοντι λειτουργίας τοῦ χρυσοῦ εἰς τὰ διάφορα νομισματικὰ συστήματα θὰ πρέπει νὰ ὑπομνησθῇ ὅτι ὄχι μόνον οὐδὲν βῆμα ἐγένετο πρὸς ἐπίλυσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ ὅτι ὄλως ἀντιθέτως ἡ ἀσφάλεια καὶ δυσπιστία ἐξεδηλώθησαν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐν ὄλῃ αὐτῶν τῇ ὀξυτήτι.

Αἱ διαθέσεις τῶν κατόχων ρευστῶν κεφαλαίων ὑπῆρξαν λίαν ἀσταθεῖς ἐκδηλωθεῖσαι δι' ἀποτόμων μεταπτώσεων ἀπὸ τῆς ἐπιζητήσεως τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὴν πλήρη τάσιν ἀποξενώσεως ἀπ' αὐτοῦ. Αἱ δύο αὐταὶ τάσεις διεδέχθησαν πολλάκις ἀλλήλας καὶ μάλιστα μετ' ἐξαιρετικῆς σφοδρότητος.

Τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1937, ὅτε ὑπῆρχον οἱ φόβοι ὅτι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς θὰ ἐλάμβανον δραστήρια μέτρα ἐναντίον τῆς περαιτέρω εἰσροῆς μὴ παραγωγικοῦ χρυσοῦ καὶ ἐκυκλοφόρουσαν φῆμαι περὶ σχεδιαζομένης μειώσεως τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ εἰς δολλάρια, ἐξεδηλώθη ρεῦμα ἀποξενώσεως τοῦ χρυσοῦ τεῖνον νὰ λάβῃ τὴν ὄψιν πανικοῦ. Ἀμέσως μετὰ ταῦτα μόλις οἱ φόβοι οὗτοι ἀπεδείχθησαν ἀθάσιμοι νέον κύμα ἀποθησαυρίσεως χρυσοῦ ἐξεπήδησεν μὲ στροφὴν τῶν φυγαδευθέντων κεφαλαίων ἐκ τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην, μακρὰν δηλαδή τῆς χώρας ὅπου ἡ πτώσις τῶν τιμῶν τῶν μετοχῶν ἐπροκάλεσε μεγάλας ἀπογοητεύσεις.

Ἡ ἀποθησαύρισις αὕτη τοῦ χρυσοῦ ἐκ μέρους τῶν εὐρωπαϊκῶν ρευστῶν κεφαλαίων ἀνεκούφισε τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς παροδικῶς ἀπὸ τὴν εἰσροὴν τοῦ χρυσοῦ, ἥτις ὄλονεν καὶ περισσότερον ἐπίεζε τὸ ἀμερικανικὸν θησαυροφυλάκιον.

Διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς σταθεροποιήσεως τοῦ δολλαρίου, ἀπὸ τοῦ 1934, ἐσημειώθη ἐκροὴ χρυσοῦ ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἔστω καὶ εἰς μικρὰς ποσότητας. Εἶναι ἄγνωστον πόσον θὰ διαρκέσῃ ἡ ὀρθή, ἄλλως τε, αὕτη κατεύθυνσις τοῦ χρυσοῦ.

Κατὰ πολὺ ἤθελε ἀναμφιβόλως συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπάνοδον φυγαδευθέντος χρυσοῦ ἐκ τῆς Ἀμερικῆς εἰς Εὐρώπην ἢ ἀναστήλωσις τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ γαλλικὸν φράγκον. Ὡς ἐμπόδιον ὁμως εἰς τὴν τοιαύτην κίνησιν δύναται ἀπὸ τοῦδε νὰ θεωρηθῇ ἡ τελευταίως ἐμφανισθεῖσα καὶ πάλιν ἐνεργητικότης τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Οὕτω παρετηρήθη ὅτι κατὰ τὸ 1937 ἐξηκολούθησε ἡ συγκέντρωσις χρυσοῦ ἐν Ἀμερικῇ.

Ἡ αὕξησις τοῦ ἀποθέματος χρυσοῦ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἥτις ἀνῆλθεν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1933 μέχρι τοῦ τέ-

λους τοῦ 1936 εἰς 4.4 δισεκατομμ. δολλαρίων περίπου συνεχίσθη καὶ κατὰ τοὺς ἑννέα πρώτους μῆνας τοῦ 1937 μὲ εἰσροὴν χρυσοῦ 1.5 δισεκατ. δολλαρίων περίπου. Ἄν ἤδη ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ παγκόσμιος παραγωγὴ χρυσοῦ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι Σεπτεμβρίου 1937 ἀνῆλθεν εἰς 1 δισεκατομμ. δολλαρίων περίπου καθίσταται φανερόν ὅτι αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς προσεῖλκυσαν χρυσὸν ἀξίας περὶ τὰ 500 ἑκατομμ. δολλαρίων ἐκ τῶν ὑφισταμένων ἀποθεμάτων χρυσοῦ. Ἐκ τῆς Εὐρώπης τὸναντίον ἐξήχθη χρυσὸς 240 ἑκατομμ. δολλαρίων περίπου. Αἱ ἐξαγωγαὶ χρυσοῦ ἐξ Εὐρώπης ἀφορῶσι κυρίως τὴν Γαλλίαν, ἐξ ἧς διέρρευσε χρυσὸς 600 περίπου ἑκατομμ. δολλαρίων ἐνῶ ἡ Μεγ. Βρετανία καὶ Ὁλλανδία ἔσχον οὐσιώδεις αὐξήσεις τῶν εἰς χρυσὸν ἀποθεμάτων των.

Παλιννόστησις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ χρυσοῦ ἐμφανίζεται κατὰ Ὀκτώβριον μὲ κατεύθυνσιν πρὸ παντός τὸ Λονδίνον καὶ Ἀμστερντάμ ἐν ἧσони δὲ μοίρα τοὺς Παρισίους.

* * *

Ἐκ τῆς γενομένης ἀνασκοπήσεως διεπιστώθησαν δύο τινὰ πρώτον : ὅτι κατὰ τὸ λήξαν ἔτος συνετελέσθη οὐσιώδης ἀνόρθωσις τῆς διεθνοῦς οικονομικῆς καταστάσεως καὶ δεύτερον: ὅτι ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους νέα διαταρακτικὰ σπέρματα ἀνεφύησαν, τῆς παγκοσμίου οικονομίας εὐρισκομένης καὶ πάλιν ἐνώπιον κρισίμου καμπῆς. Τὰ συμπτώματα εἶναι περισσότερο ἐκδηλα εἰς τὰς Η. Π. Α., χώραν ὅμως ἐπηρεάζουσιν ἰσχυρῶς τὴν οἰκονομίαν τῶν λοιπῶν χωρῶν.

Ἡ ἐπικρατοῦσα σήμερον κατάστασις ἐπιβεβαιοῖ παλαιὸν ἀξιωμα καθ' ὃ ἡ μείζων εὐημερία μιᾶς χώρας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς εὐημερίας καὶ τῶν λοιπῶν χωρῶν. Τὴν ἀναγκαίαν ταύτην προϋπόθεσιν μὴ δυνάμενοι νὰ παραγνωρίσουν οἱ ἰθύνοντες τὰς τύχας τοῦ κόσμου, κατευθύνουν ἀπὸ τινος περισσότερο τὰς προσπάθειάς των πρὸς συντονισμόν τῶν ἐνδεικνυομένων ἐνεργειῶν ἐπὶ τοῦ οικονομικοῦ πεδίου. Τὴν σημασίαν αὐτὴν ἔχουν αἱ ἀγγλοαμερικανικαὶ συνεννοήσεις πρὸς σύναψιν ἐμπορικῆς συμφωνίας, ἡ ἀνάθεσις εἰς τὸν van Zeeland, ὅπως μελετήσῃ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν καὶ ὑποδείξῃ μέτρα πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν δυσχερειῶν, ἡ ἀπὸ ἔτους ἐν ἰσχύει τριμερῆς νομισματικὴ συμφωνία καὶ τέλος ἡ δημιουργία μεγάλων διεθνῶν καρτέλ, διὰ τὰ ὁποῖα ζωηρὸν ἐνδιαφέρον ἐπιδεικνύουν αἱ κυβερνήσεις τῶν μεγάλων χωρῶν ἐλπίζουσαι νὰ ἀντεπεξέλθουν δι' αὐτῶν εἰς τὰς ἰσχυρὰς διακυμάνσεις τῶν τιμῶν.

Παρὰ τὰς ἐνθαρρυντικὰς ἐν τούτοις αὐτὰς προσπάθειάς ἡ παγκόσμιος οἰκονομία θὰ ἔχῃ ἐπὶ μακρόν, ὡς φαίνεται, ἀκόμη ν' ἀντιπαλαίσῃ ἐναντίον ἐτέρων διαταρακτικῶν παραγόντων κεφαλαϊώδους σημασίας, ὅπως αἱ διεθνεῖς καὶ ἐσωτερικαὶ πολιτικαὶ ἀνωμαλῖαι, ἡ ἀμφίβολος ἔκθασις τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν, ὁ κλοιὸς τῶν ἐμπορικῶν καὶ συναλλαγματικῶν περιορισμῶν καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἕκαστος τῶν ὁποίων εὐρίσκεται ἐν δράσει καὶ ἀποτελεῖ ξεχωριστὴν διὰ τὴν διεθνή οἰκονομικὴν κατάστασιν ἀπειλήν.

Ἡ συνέχισις ἐν τοσοῦτῳ εἰς διεθνῇ κλίμακα τῶν ἐξοπλισμῶν φαίνεται ὅτι θὰ δώσῃ ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα τροπὴν εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομικὴν δραστηριότητα. Χωρὶς ἐν τούτοις θὰ ὑπερτιμᾶ ἢ ὑποτιμᾶ κανεὶς τὸν παράγοντα αὐτόν, ὅστις συντελεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν νέων βιομηχανιῶν, ἐπενδύσεων καὶ εἰς τὴν ἰκανοποίησιν πλείστων ὄσων δευτερογενῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκονομίας, ὅφρα εἴη ἐξ ἄλλου νὰ ἀποδώσῃ τὴν προσήκουσαν σημασίαν εἰς τὰς τάσεις καὶ δυνάμεις ἐκεῖνας, αἵτινες ἐπιδιώκουν τὴν παγκόσμιον ἀνόρθωσιν ἐπὶ νέας βάσεως ἐμπιστοσύνης ἐδραιωμένης ἐπὶ νέων κοσμοπολιτικῶν καὶ κοσμοοικονομικῶν ὄρων.

ΑΝΔΡΕΑΣ Δ. ΚΥΡΚΙΛΙΤΣΗΣ